

Για την ποιότητα στην τηλεόραση

(1) Αποτελεί μόνιμη **διάσταση** του πολιτιστικού μας βίου η κατακραυγή για την κακή ποιότητα των τηλεοπτικών προγραμμάτων, που συχνά θίγουν και το γούστο του τηλεθεατή και τη νοημοσύνη του. Έχει μάλιστα κατασκευαστεί και ειδική μειωτική λέξη για την τηλεόραση, το «χαζοκούτι». Αλλά δεν ξέρω πόσο γενική είναι αυτή η **αποδοκιμασία**, αφού υπέρτατος κριτής που καθορίζει τα προγράμματα είναι η θεαματικότητά τους και αυτή μετριέται πολύ προσεκτικά από τους διαφημιστές και τους διαφημιζομένους. **Βέβαια**, η εμπορική **επιτυχία** δεν δίνει πιστοποιητικά καλής ποιότητας -ποιος τα δίνει;- αλλά κάποια κοινωνική σημασία πρέπει να έχει και το γεγονός ότι πολλές κακές εκπομπές έρχονται πρώτες σε επιτυχία.

(2) Ας επιτραπεί εδώ μια προσωπική αναφορά: ανήκω στην κατηγορία των ανθρώπων που, πριν από τριάντα περίπου χρόνια, αγωνίστηκα -με τον λόγο και με τη γραφή- για το σπάσιμο του κρατικού μονοπωλίου στη ραδιοφωνία και την τηλεόραση που προβλεπόταν από τον νόμο και **επιτρεπόταν** από το Σύνταγμα. Ο πρώτος λόγος αυτού του αγώνα ήταν, βέβαια, η αφόρητη ιδεολογική, πολιτική και κομματική μονομέρεια που εξασφάλιζαν οι κυβερνήσεις με το μονοπώλιο αυτό, νοθεύοντας έτσι την ισότητα των όπλων στη δημοκρατική αναμέτρηση. Αλλά την πολιτική μονομέρεια ακολουθούσε και η πολιτιστική: οι εκπομπές έδειχναν ένα διάχυτο πνεύμα **συντηρητισμού**, εχθρικό προς κάθε ριζοσπαστική αναζήτηση.

(3) Το μονοπώλιο έσπασε, αλλά μετά μερικά χρόνια λειτουργίας ιδιωτικών τηλεοπτικών καναλιών, αγανακτισμένος από την ποιότητα των εκπομπών αλλά και από άλλες παρανομίες που διαπράττονταν, δεν δίστασα -ή μάλλον δίστασα αλλά κατανίκησα τους δισταγμούς μου- να δηλώσω δημόσια: mea culpa, έκανα λάθος, ο αγώνας έπρεπε να στοχεύει στη θέσπιση εγγυήσεων πολυφωνίας, πολιτικής και πολιτιστικής, στην κρατική τηλεόραση. Η αγανάκτηση μπορεί να ήταν δικαιολογημένη, η **ομολογία** του λάθους μπορεί να ήταν **συμπαθής**, αλλά η τοποθέτηση κατά της ιδιωτικής τηλεόρασης ήταν -και είναι- εξωπραγματική: το ρολόι της Ιστορίας δεν θα ξαναγύριζε στα κρατικά μονοπώλια, για πολλούς λόγους.

(4) Οι λόγοι είναι διάφοροι και ο καθένας από μόνος του θα αρκούσε. Τα συμφέροντα που έχουν επενδυθεί στις ιδιωτικές τηλεοράσεις, τα οικονομικά αλλά και των προσωπικών φιλοδοξιών ή της αίσθησης ισχύος, είναι πολύ μεγάλα, ικανά πια να εμποδίσουν κάθε ιδέα επιστροφής στο κρατικό μονοπώλιο. Και έπειτα, στην εποχή της καλωδιακής, της ψηφιακής, της **δορυφορικής** τηλεόρασης, ακόμη και του παγκόσμιου Διαδικτύου, κάθε σκέψη περιφρούρησης ενός μονοπωλίου φαίνεται να παραγνωρίζει τις σύγχρονες τεχνικές δυνατότητες. Αλλά, και πέρα από το μονοπώλιο, κάθε ιδέα ενεργοποίησης της κρατικής εποπτείας που επιτρέπει το **Σύνταγμα** μόνον κακά θα προκαλούσε: αναγνώριση κάποιου κρατικού οργάνου ως κριτή ηθικών ή αισθητικών αξιών θα ήταν μια μορφή καλυμμένης λογοκρισίας, θανατερής για την ελευθερία και κάθε δημιουργία.

(5) Άλλωστε, το κράτος έχει άλλο τρόπο να **συμβάλει**, αν το θέλει και αν το μπορεί, στη βελτίωση της ποιότητας των τηλεοπτικών εκπομπών: με το παράδειγμα που, ως γνωστόν, είναι η πιο **αποτελεσματική** παιδαγωγική μέθοδος. Το κράτος λειτουργεί και δεν υπάρχει λόγος να πάψει να λειτουργεί κάποια δικά του τηλεοπτικά κανάλια που μάλιστα, επιχορηγούμενα με υποχρεωτικές συνδρομές, μπορούν και πρέπει να μην αισθάνονται εξάρτηση από τις διαφημίσεις. Ακόμα και τα δελτία ειδήσεων μπορούν να διεκδικήσουν καλές επιδόσεις στο κεφάλαιο της αντικειμενικότητας.

(6) Στο θέμα της ποιότητας, τα κρατικά κανάλια πρέπει να λειτουργούν ως υποδείγματα. Επιτέλους πρέπει να προσφέρουν σε κάποιους τηλεθεατές μια εναλλακτική λύση, όταν θα έχουν κορεσθεί από τις κακογουστιές και τις ανοησίες, από την προχειρολογία και, κάποτε, τη χυδαιότητα. Βέβαια, δεν πρέπει να ελπίζουν -ούτε να κυνηγούν- υψηλούς βαθμούς τηλεθέασης, αλλά και μόνο η ύπαρξή τους με αυτούς τους όρους θα αποτελούσε ένα χρήσιμο αντίβαρο.

(7) Κατά τα λοιπά, το πού κατευθύνονται οι επιλογές των τηλεθεατών βρίσκεται σε συνάρτηση με το γενικότερο μορφωτικό επίπεδο του λαού. Γιατί θα περίμενε κανείς να απορρίπτονται κάποια τηλεοπτικά προγράμματα από ανθρώπους που το μεγαλύτερο πάθος τους είναι το ποδόσφαιρο; Εδώ το κράτος, αν ήθελε, θα μπορούσε να ασκήσει επιρροή, αλλά έμμεση, πολύ έμμεση: με τη διάδοση και την ποιότητα της παιδείας, με την κατάλληλη διαμόρφωση των σχολικών προγραμμάτων, με την έγκαιρη παρακίνηση προς το καλό διάβασμα, το καλό θέαμα, το καλό ακρόαμα, με την παροχή ευκαιριών πνευματικής ζωής και **πνευματικής δημιουργίας**.

(8) Πέρα από τα γενικά αυτά μέτρα ανύψωσης του μορφωτικού επιπέδου, υπάρχει και ένα άλλο θέμα που χρειάζεται κρατική ρύθμιση -και άλλωστε ήδη προβλέπεται: η προστασία της παιδικής ηλικίας από εκπομπές που θα μπορούσαν να έχουν **βλαβερή** επίδραση, όπως η βία, ο τρόμος, το σεξ ή κάποια κακά παραδείγματα στη συμπεριφορά ή στο λεξιλόγιο. Γι' αυτά τα θέματα, ο μόνος τρόπος που προσφέρεται είναι ο αποκλεισμός τους σε όλες τις ώρες όπου είναι ενδεχόμενη η προσπέλαση των παιδιών στην τηλεόραση, δηλαδή η ανοχή της μόνο κατά τις (πολύ) νυχτερινές ώρες. Σ' αυτόν τον περιορισμό περιορίζεται η κρατική μέριμνα -ύστερα, η φροντίδα ανήκει στους γονείς.

(9) Βεβαίως, έχουν θεσπιστεί και νόμοι για να προστατεύουν τα ιδιωτικά και τα ανθρώπινα δικαιώματα από έναν τρόπο προβολής τόσο ισχυρό όπως η τηλεόραση: την τιμή, την υπόληψη και τον ιδιωτικό βίο των ανθρώπων ή ακόμα και τα νόμιμα ιδιωτικά συμφέροντα, όπως η πνευματική ιδιοκτησία. **Αλλά**, μιλώντας για νομικές ρυθμίσεις της τηλεόρασης, μπήκαμε σε ένα έδαφος γλιστερό: πώς να μιλήσεις για νομικές ρυθμίσεις και οριοθετήσεις για ένα χώρο που κινείται ολόκληρος σε πέρατος παρανομιών;

Γεώργιος Κουμάντος
Εφημ. *Η Καθημερινή* (13 Νοεμβρίου 2005)

Ερωτήσεις:

1. Να γράψετε έναν πλαγιότιπλο για κάθε παράγραφο, που να συμπυκνώνει το κεντρικό θέμα κάθε παραγράφου.
2. Να γράψετε περίληψη του κειμένου έκτασης 120-140 λέξεων. Η περίληψή σας θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, στη στήλη *Παρουσιάσεις*.
3. Να αναγνωρίσετε το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές σε ένα εξωκειμενικό και ένα κειμενικό στοιχείο.
4. Να εξηγήσετε τη χρήση των σημείων στίξης, εισαγωγικών, διπλής παύλας, ερωτηματικού και παρένθεσης, στις πιο κάτω περιπτώσεις: το «χαζοκούτι» (παράγραφος 1), «-ούτε να κυνηγούν-» (παράγραφος 6), «Γιατί θα περίμενε κανείς να απορρίπτονται κάποια τηλεοπτικά προγράμματα από ανθρώπους που το μεγαλύτερο πάθος τους είναι το ποδόσφαιρο;» (παράγραφος 7), «(πολύ)» (παράγραφος 8).
5. Να γράψετε δύο χαρακτηρισμούς για το ύφος του κειμένου και να το αξιολογήσετε σε σχέση με τον σκοπό του κειμενογράφου.
6. Σύμφωνα με τον κειμενογράφο, η ιδιωτική τηλεόραση είναι ένα λάθος, γιατί έχει υποβαθμίσει την ποιότητα της τηλεόρασης. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με αυτή την άποψη; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με δύο δικά σας επιχειρήματα.
7. Να γράψετε έναν τρόπο ανάπτυξης της 4^{ης} παραγράφου («Οι λόγοι... δημιουργία.»).
8. Να γράψετε τι δηλώνουν οι πιο κάτω διαρθρωτικές λέξεις: βέβαια, αλλά.

Λεξιλογικά

1. α) Να αναλύσετε τις λέξεις στα συνθετικά τους. β) Με το β' συνθετικό κάθε λέξης, να γράψετε μια καινούργια απλή ή σύνθετη λέξη.

διάσταση, επιτυχία, ομολογία, συμπαθής, δορυφορικής, Σύνταγμα, συμβάλει, δημιουργίας

2. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

αποδοκιμασία, επιτρεπτόταν, συντηρητισμού, αποτελεσματική, πνευματικής, βλαβερή

3. Να γράψετε τη σημασία της λατινικής φράσης *mea culpa* (παράγραφος 3).